

Załącznik nr 1

Zestaw narzędzi (technik) prowadzenia konsultacji społecznych

I. Spotkanie otwarte/konsultacyjne

Umożliwia zebranie w jednym miejscu i czasie przedstawicieli środowisk, które zazwyczaj nie prowadzą z sobą rozmów. Udział władz gwarantuje uwzględnienie zgłaszanych opinii. Na początkowym etapie spotkanie będzie miało charakter informacyjno-edukacyjny. Uczestnicy zostaną wprowadzeni w tematykę rewitalizacji, zostanie im przedstawiona waga udziału społeczności w tworzeniu dokumentów planistycznych. W zależności od etapu można zastosować narzędzia np. mapa papierowa z koncepcją, makieta 3D, mapa interaktywna GIS, interaktywny model 3D, zdjęcie lotnicze z wprowadzonymi zmianami, wydrukowana i zafoliowana mapa i in. narzędzia internetowe. Uczestnicy mają możliwość spotkania się z wykonawcą programu. W kolejnych etapach na spotkaniach prezentowane są wypracowane rezultaty (koncepcja – różne warianty, projekt planu). Spotkania są okazją do dyskusji nt. występujących problemów w gminie. Oprócz funkcji informacyjnej i edukacyjnej mogą mieć one funkcję konsultacyjną. Ta forma umożliwia rozwiązywanie skomplikowanych problemów, projektowanie złożonych rozwiązań wymagających obecności i zaangażowania merytorycznego ekspertów przy aktywnym udziale mieszkańców.

II. Warsztaty: konsultacyjne, przyszłościowe, grupa robocza, planowanie partycypacyjne

Celem spotkań warsztatowych interesariuszy jest zagregowanie opinii, określenie priorytetów, wypracowanie propozycji/rozwiązań do dokumentu. W zależności od przedmiotu KS możliwe jest zastosowanie różnych sposobów pracy (opisywanie, wyobrażanie sobie, praca z mapą, itp.). Praca w grupach roboczych/na warsztatach polega na podziale zadań, pracy indywidualnej, cyklicznym podsumowywaniu i wyznaczaniu kolejnych zadań.

Kluczowy jest udział odpowiednich grup interesariuszy. Przy rozwiązywaniu skomplikowanych problemów i projektowaniu złożonych rozwiązań możliwe jest zaangażowanie merytoryczne ekspertów. Przy warsztatach uczestnicy prezentują słabe strony, zagrożenia płynące z obecnych rozwiązań i wspólnie tworzą wizję i praktyczne sposoby wdrożenia nowych rozwiązań.

Planowanie partycypacyjne to składająca się z trzech zasadniczych części: analiza środowiska (badania i analizy), warsztaty oraz opracowywanie ostatecznej koncepcji. Na podstawie badań przeprowadzane są warsztaty. Następnie eksperci przygotowują różne warianty koncepcji, które są konsultowane ponownie z interesariuszami. Ostatni etap polega na dyskusji nad koncepcjami i poznaniu ostatecznych preferencji. Technikę stosuje się przy poznaniu opinii interesariuszy nt. docelowego kształtu przestrzeni i jej zagospodarowania, wypracowanie nowego rozwiązania, koncepcji.

III. Forum lokalne, kawiarnia obywatelska

Spotkania obywatelskie o różnym stopniu sformalizowania. Bardziej oficjalne forum może być prowadzone jednorazowo lub regularnie. Jest to obradujące ciało doradcze złożone ze

stałej lub zmieniającej się grupy interesariuszy. Mniej formalna, kawiarnia obywatelska realizowana jest np. w kawiarni. Uczestnicy po przedstawieniu się prezentują swoje zdanie bez możliwości komentowania go przez innych uczestników, ale odnosząc się do poprzedzających wypowiedzi. Po zamknięciu rundy prowadzona jest właściwa dyskusja. Na koniec - runda odpowiedzi na pytanie: „co wynoszę ze spotkania”? Kawiarnia i forum umożliwiają przedstawienie szczegółów istotnych kwestii z punktu widzenia życia społecznego oraz poznanie opinii uczestników na ich temat.

IV. Wywiad indywidualny (IDI)

IDI z osobą badaną jest ukierunkowany na określone w kwestionariuszu cele, ale jego przebieg zależy od przedmiotu badania. Rolą moderatora jest wprowadzanie kolejnych tematów rozmowy, doprecyzowywanie wypowiedzi badanego oraz motywowanie do otwartego ujawniania opinii.

V. Zogniskowane wywiady grupowe (FGI - fokus)

Fokus to wywiad, w którym moderator jednocześnie rozmawia z grupą. Przebieg rozmowy jest skoncentrowany na określonych zagadnieniach i pytaniach. Moderator zachęca uczestników do aktywnego udziału w dyskusji, zarządza konfliktami i organizuje przebieg rozmowy wg scenariusza. Technika wykorzystuje pozytywne efekty synergii grupowej – uczestnicy wzajemnie się inspirują i motywują do wyrażania swoich opinii. Wywiady są szczególnie wskazane w przypadkach trudności w dotarciu do określonej grupy respondentów.

VI. Planning for real

Metoda obejmuje pracę dot. zmiany przestrzeni i wypracowania konkretnych rozwiązań. Do pracy wykorzystywana jest przygotowana makieta 3D i internetowego modelu 3D.

VII. Punkt konsultacyjny

Miejsce, w którym mieszkańcy mogą zapoznać się z materiałami informacyjnymi, złożyć swoje opinie i uwagi, przedyskutować z kompetentnymi osobami interesujące ich kwestie, wypełnić ankietę. Punkt zlokalizowany jest w miejscu ogólnodostępnym. Umożliwia on spontanicznie uczestnictwo mieszkańców w konsultacjach społecznych bez konieczności przychodzenia na oficjalne spotkania. Istnieje również możliwość zorganizowania „mobilnego” punktu w zróżnicowanych przestrzennie i społecznie miejscach.

VIII. Konsultacje: pisemne i internetowe

Mają na celu uzyskanie pisemnej odpowiedzi na przedstawiony wcześniej przedmiot konsultacji społecznych. W siedzibie urzędu i na jego stronie internetowej zamieszczony jest wzór formularza zgłaszania wniosków/uwag. Zainteresowane osoby mogą pobrać formularz, wypełnić go, podpisać i złożyć bezpośrednio w urzędzie lub wysłać drogą mailową.

IX. Makieta 3D

Przestrzenna forma wizualizacji koncepcji i założeń przygotowywanych w dokumencie rewitalizacji. Makieta tworzona jest z wykorzystaniem technologii druku 3D.

X. Democs (deliberative meetings of citizen)

Ekspertki przygotowują przed spotkaniem karty informacyjne (dot. różnych zagadnień polityki władz), a moderator udostępnia je uczestnikom spotkania. Uczestnicy zapoznają się z treścią kart, wybierają najważniejsze zagadnienia uzasadniając swój wybór. Umożliwia interesariuszom zdobycie wiedzy nt. spraw publicznych, włączenie się w dialog i podjęcie działań mogących wywrzeć wpływ na własne otoczenie.

XI. Spacer badawczy

Na podstawie dyspozycji do spaceru badawczego oraz formularza badawczego zrekrutowani uczestnicy zaproszeni są na spacer, podczas którego moderator prowadzi wywiad, notuje obserwacje, uwagi. Spacer pozwala na poznanie potrzeb i opinii określonych grup interesariuszy korzystających lub niekorzystających z danej przestrzeni. Rekomendacje z takich konsultacji mogą np. służyć instytucjom miejskim w projektowaniu nowych lub ulepszaniu dotychczasowych rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzeni miasta.

XII. Future city game

Gra umożliwia: analizę problemów globalnych i lokalnych, perspektyw rozwoju danego obszaru, tworzenie wizji, testowanie pomysłów w terenie z pomocą specjalistów i mieszkańców, prezentację na forum ostatecznych koncepcji wypracowanych w grupach, ocenę i wybór najlepszego projektu, dyskusję nad jego realizacją. Wypracowanie wspólnej wizji rozwoju miejsc (społecznych, przestrzennych) na wczesnym etapie planowania zmian.

XIII. Charrette

Wspólna moderowana dyskusja osób reprezentujących różne środowiska oraz będących specjalistami w różnych dziedzinach (np. prawnicy, architekci, urzędnicy, działacze społeczni). Wynikiem dyskusji powinny być konkretne propozycje oraz zalecenia dotyczące omawianego zagadnienia. Pierwszą fazą procesu jest podzielenie głównego przedmiotu dyskusji na mniejsze tematy, o których w następnej fazie rozmawiają poszczególne grupy. Następnie wszyscy uczestnicy spotykają się i na forum omawiają postępy prac, dzieląc się ze sobą uwagami i sugestiami przydatnymi w kolejnej rundzie pracy w grupach. Metoda Charrette wykorzystywana jest przede wszystkim przy planowaniu na szczeblu lokalnym. Pozwala ona na zebranie praktycznych pomysłów oraz przedstawienie różnych punktów widzenia, a także na współpracę środowisk zazwyczaj nie działających wspólnie. Każdy z uczestników ma okazję do zaprezentowania swoich potrzeb oraz do poznania potrzeb pozostałych osób. Uczestnicy spotkania wspólnie opracowują rekomendacje dotyczące ustalanego projektu.

XIV. Deliberative mapping

Jest to metoda mająca na celu zbadanie preferencji obywateli oraz zebranie możliwych do wprowadzenia propozycji zmian. Zaproszeni do dyskusji mieszkańcy i eksperci podzieleni są na panele, po czym wyniki ich pracy są przedstawiane na wspólnym warsztacie. Biorący udział w spotkaniu mieszkańcy ustalają ważność omawianych kwestii i prezentują własne opinie na ich temat. Formuła zastosowana w tej metodzie umożliwia nie tyle znalezienie wspólnego punktu widzenia obywateli i przedstawicieli administracji, co raczej zrozumienie perspektyw każdej ze stron i uwzględnienie ich w procesie decyzyjnym.